

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم اجتماعی و روانشناسی ، گروه روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : روانشناسی تربیتی

عنوان :

بررسی رابطه بین سبک های اسنادی و ویژگی های شخصیتی با تفکر غیرمنطقی

استاد راهنما:

دکتر فریبا حسنی

استاد مشاور:

دکتر مرجان جعفری روشن

پژوهشگر :

سحر السادات دفترئیان

تابستان ۹۱

قدم :

قدم مام از ش مرا ازم، بادعاش دلام وازما ش ه ندم، او واره اید
آنده را گاه باش و م.

پاس ا واری گاه با

قدم ید و آذن ورنش آراش خان ات، او واژه امی و ش یاری ام و نداس
دوت دارم ا و واش، رر «سات پیدار و جاوید»

و ردای:

م اخوق، م اخاق

مدو پاسی ان راور خان را وق اجام ان وش را ان نده طا ودوان م مرود
بارا مان اتاد ان رروار نند مرکار خام دمر بابی کا . ال رون پیمان ز مات زیادی را
ل ررو جای ار . اریدن را ن آوند ل وانان را دارم از اتاد ان
مرکار خام جان می رون با ما رواروی و بات ارزره ا اجام شاوره ای ان
وش یاری و در و ردادان مام.

فهرست

صفحه	عنوان
	فصل اول
۲.....	مقدمه
۵.....	۱-۱ بیان مسئله
۶.....	۲-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش
۹.....	۳-۱ اهداف پژوهش
۹.....	۴-۱ فرضیات پژوهش
۹.....	۵-۱ سوالات پژوهش
۹.....	۶-۱ تعاریف مفهومی
۱۰.....	۷-۱ تعاریف عملیاتی
	فصل دوم
۱۲.....	مقدمه
۱۳.....	۱-۲ تعریف اسناد
۱۴.....	۲-۲ تاریخچه تکوین نظریه اسناد
۱۵.....	۳-۲ نظریه اسناد استنباط جونز و دیویس
۱۶.....	۴-۲ نظریه تغییر همگام هارولد کلی
۱۷.....	۵-۲ نظریه ترکیبی شیور

- ۱۷-۲ طبقه بندی سه بعدی واینر.....
- ۱۸-۲ پیش‌آیندهای اسنادی.....
- ۱۹-۲ پس‌آیندهای رفتاری اسنادها.....
- ۲۰-۲ مکان کنترل درونی و بیرونی راتر.....
- ۲۰-۲ اسنادهای علی.....
- ۲۱-۲ خطاها و سوگیری های اسنادی.....
- ۲۲-۲ سوگیری مربوط به جنس.....
- ۲۳-۲ سوگیری بازگیر مشاهده گر.....
- ۲۴-۲ سبک‌های انتسابی.....
- ۲۴-۲ برنامه‌های دگرگون سازی اسناد.....
- ۲۶-۲ تعریف شخصیت در زبان روزمره و علم روان‌شناسی.....
- ۲۶-۲ شکل گیری شخصیت و ریخت بدنی.....
- ۲۷-۲ نظریه‌هایی درباره رشد شخصیت.....
- ۲۹-۲ ابعاد شخصیت.....
- ۲۹-۲ مدل پنج عاملی شخصیت (NEO).....
- ۳۰-۲ سنخ‌های شخصیت در نظریه یونگ.....
- ۳۱-۲ هشت تیپ شخصیتی یونگ.....
- ۳۲-۲ نظریه کلی.....

- ۲۴-۲ صفات شخصیت آلپورت..... ۳۳
- ۲۵-۲ رویکرد کتل به صفات شخصیت..... ۳۴
- ۲۶-۲ صفات مشترک و منحصر به فرد..... ۳۴
- ۲۷-۲ صفات توانشی، خلقی و پویشی..... ۳۴
- ۲۸-۲ صفات سطحی و صفات عمقی..... ۳۵
- ۲۹-۲ صفات سرشتی و محیط ساخته..... ۳۵
- ۳۰-۲ گروه های خونی و شخصیت..... ۳۶
- ۳۱-۲ آزمون های شخصیت..... ۳۶
- ۳۲-۲ نظریه شناختی الیس..... ۳۷
- ۳۳-۲ تاریخچه تحول فکر الیس..... ۳۸
- ۳۴-۲ شخصیت از دیدگاه الیس..... ۳۹
- ۳۵-۲ دیدگاه اجتماعی..... ۴۱
- ۳۶-۲ مفهوم بیماری روانی..... ۴۱
- ۳۷-۲ خصوصیات تفکر..... ۴۲
- ۳۸-۲ درمان عقلانی هیجانی..... ۴۲
- ۳۹-۲ رواندرمانی رفتار درمانی هیجانی منطقی (REBT)..... ۴۴
- ۴۰-۲ (REBT) به عنوان یک روش درمانی تا چه حد تأثیر گذار است..... ۴۷
- ۴۱-۲ بررسی تحقیقات داخلی..... ۴۷

۴۲-۲ بررسی تحقیقات خارجی..... ۵۲

فصل سوم

مقدمه..... ۵۵

۱-۳ روش پژوهش..... ۵۵

۲-۳ جامعه آماری..... ۵۶

۳-۳ برآورد حجم نمونه و روش نمونه گیری..... ۵۶

۴-۳ ابزار پژوهش..... ۵۷

۵-۳ شیوه اجرا..... ۶۳

۶-۳ روش تجزیه و تحلیل داده ها..... ۶۴

فصل چهارم

مقدمه..... ۶۶

۱-۴ توصیف داده ها..... ۶۶

۲-۴ تحلیل داده ها..... ۷۳

فصل پنجم

مقدمه..... ۷۹

۱-۵ بحث و نتیجه گیری..... ۸۰

۲-۵ محدودیت ها و مشکلات تحقیق..... ۸۳

۳-۵ پیشنهادات..... ۸۴

ضمائم..... ۸۵

پرسشنامه سبک های اسنادی ۸۶

پرسشنامه تفکر غیر منطقی..... ۹۴

پرسشنامه ویژگی های شخصیتی..... ۹۹

منابع فارسی..... ۱۰۳

منابع انگلیسی..... ۱۰۹

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۶۶.....	جدول ۴-۱
۶۷.....	جدول ۴-۲
۷۰.....	جدول ۴-۳
۷۳.....	جدول ۴-۴
۷۴.....	جدول ۴-۵
۷۴.....	جدول ۴-۶
۷۵.....	جدول ۴-۷
۷۶.....	جدول ۴-۸
۷۷.....	جدول ۴-۹

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۶۷.....	نمودار ۱-۴.....
۶۸.....	نمودار ۲-۴.....
۶۸.....	نمودار ۳-۴.....
۶۹.....	نمودار ۴-۴.....
۷۰.....	نمودار ۴-۵.....
۷۱.....	نمودار ۴-۶.....
۷۱.....	نمودار ۴-۷.....
۷۲.....	نمودار ۴-۸.....
۷۲.....	نمودار ۴-۹.....

بسمه تعالی

دانشکده علوم اجتماعی و روانشناسی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱ کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۷۰۲۹۰۲۰۰۶

عنوان پایان نامه: رابطه سبک‌های اسنادی و ویژگی‌های شخصیتی با تفکر غیرمنطقی

نام و نام خانوادگی دانشجو: سحر السادات دفتریان شماره دانشجویی: ۸۹۰۶۶۸۹۱۹۰۰
رشته تحصیلی: روان‌شناسی تربیتی

تاریخ شروع پایان نامه: ۹۰/۱۰/۲۵ تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۱/۵/۱۵

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر فریبا حسنی

استاد مشاور: سرکار خانم دکتر مرجان جعفری روشن

آدرس و شماره تلفن: تهران - بزرگراه آیت الله سعیدی - شهرک گلستان - فلکه اول ارغوان غربی - میلان ۴ جنب
پلاک ۵۶ تلفن: ۰۹۱۲ - ۷۲۹ ۱۴۳۸

چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش‌های اجرا و نتایج به دست آمده):

پژوهش حاضر به منظور بررسی ارتباط بین سبک‌های اسنادی و ویژگی‌های شخصیتی با تفکر غیر منطقی در دانشجویان انجام شد. بدین منظور نمونه‌ای به حجم ۱۶۰ دانشجو با روش تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای از (مجتمع ولیعصر) دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز انتخاب گردید. از پرسشنامه‌های سبک‌های اسنادی (۱۹۸۴)، ویژگی‌های شخصیتی نئو (۱۹۸۵) و تفکر غیر منطقی جونز (۱۹۸۹) برای جمع‌آوری اطلاعات لازم و به منظور تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری رگرسیون چند متغیری استفاده شد. یافته‌ها حاکی از آن است که بین نمرات سبک اسناد درونی - بیرونی با تفکر غیر منطقی ارتباط معکوس و معنی دار وجود دارد. همچنین با افزایش سبک اسناد تفکر غیر منطقی نیز افزایش می‌یابد بین نمرات مطبوع بودن با تفکر غیر منطقی و بین نمرات وظیفه‌شناسی با تفکر غیر منطقی ارتباط معکوس و معنی دار وجود دارد از سوی دیگر بین نمرات روان رنجورخویی با تفکر غیر منطقی نیز ارتباط مثبت و معنی دار وجود دارد. با افزایش نمره آزمودنی‌ها در بعد روان رنجور خویی میزان تفکر غیر منطقی آنان هم افزایش می‌یابد.

کلید واژه‌ها: سبک‌های اسنادی، ویژگی‌های شخصیتی، تفکر غیر منطقی.

مناسب است

مناسب نیست

تاریخ و امضاء:

نشر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

Relationship of attributional styles and personality characteristics with irrational beliefs

Abstract.

The main purpose of this research is to study the relationship between attributional styles and personality characteristics with irrational belief.

160 university students of Islamic Azad university central Tehran Branch were chosen by mutli stage sampling method. To collect the information, attributional styles Questionnaire, NEO personality questionnaire, Jones irrational beliefs questionnaire were used. The research data was analyzed by descriptive statistics method, Pierson correlation coefficients, mulit factor regression analysis. The results show that:

There was positive significant relation between eternal and external attributional styles with irrational beliefs. Also significant relation with neuroticism with irrational beliefs. There was negative relation between irrational beliefs with agreeableness, conscientiousness.

Keywords: attribution styles, Personality characteristics, irrational beliefs.

فصل اول

کلیات پژوهش

مباحث این فصل مجموعه ای است در رابطه با انتخاب موضوع و معرفی مسأله مورد پژوهش، اهمیت اهداف آن که به گونه ای خلاصه خواننده را با مطالب و محتوای پژوهش آشنا می سازد همچنین در این فصل به سوالات پژوهش، فرضیه پژوهش و تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها مورد بحث قرار می گیرد.

نظریات متعددی در توصیف و توجیه رفتار آدمی وجود دارد که بر چگونگی تأثیرها و یا تسلط ویژگی های شناختی تأکید دارند. از جمله این فرآیندهای شناختی، فرایند اسناددهی و پیامد آن به شکل سبک های اسنادی به عنوان یکی از عوامل شخصیتی و شناختی با تأثیر بر حالت های انگیزشی می تواند رفتار را تحت تأثیر قرار دهد. نظریه اسنادی^۱ بیان گر این واقعیت است که افراد آدمی چگونه به علل رفتارهای خود و دیگران می نگرند. در این نظریه فرض بر این است که انسان گرایش دارد از راه توسل به اسناد یا نسبت دادن امور به افراد یا اشیاء اطلاعاتی فراهم آورد این گونه اطلاعات به وسیله یک رشته قواعد به دست می آیند رهنمودهای اسنادی از دیدگاه انگیزشی با اهمیت می باشند زیرا با باورها، هیجان ها و رفتار خاصی سر و کار پیدا می کنند (شهنی بیلاق، ۱۳۸۹) شیوه هایی که مردم براساس آنها عمل یا رفتار می کنند همواره مورد توجه بوده است این گونه رفتارهای احتمالاً برای خانواده ها، دوستان و همسایگان پیامدهای مستقیمی دارد و طبعاً از دید آنها حائز اهمیت زیادی است.

علاوه بر این اکثر ما دوست داریم احساس کنیم که حداقل از یک درک کلی نسبت به رفتار آدمی حوزه ارزیابی شخصیت^۲ یعنی کوشش های منظمی که به منظور درک و پیش بینی رفتار افراد صورت می گیرد و از تاریخچه طولانی برخوردار است تأثیر روان شناسی اجتماعی ارزیابی های شخصیت به سزا بوده است روان شناسان اجتماعی علاقمند به یافتن این موضوع هستند که چگونه افراد غیر روان شناس با تشخیص مقاصد، انگیزه ها، تمایلات و تنفرت درونی و سایر ویژگی های مهم درصدد کسب اطلاعات بر می آیند روان شناسان اجتماعی این گونه کارها را ادراک فرد نام نهاده اند (شکوهی امیر آبادی، ۱۳۸۹).

اخیراً روان شناسان اجتماعی اکثر تحقیقات خود را برای فرایند اسناد متمرکز کرده اند. بدین معنی که چگونه مردم به ارزیابی و سنجش مقاصد و انگیزه های دیگران گرایش پیدا می کنند وقتی ما رفتاری را در دیگران مشاهده می کنیم معتقدیم که شخص این رفتار را از روی اراده انجام داده یا به این باور می رسیم که این رفتار به علت شرایط محیطی از وی سرزده است. برای مثال در مورد یک فرد موفق چنین تصور می

^۱.attribution theory.

^۲.personality

کنیم که علت موفقیت او تلاش فراوان وی بوده یا عقیده داریم سادگی کار مورد نظر وی باعث موفقیت وی شده است به طور کلی نظریه اسناد در آغاز پیدایش خود به صورت یک نظریه روان شناسی معقولی مطرح شد اینک برای فرایند ارزیابی شخصیت به معنای وسیع استدلال‌های مهمی در پی دارد به ویژه ضرورت دارد ما از نسبت دادن رفتار دیگران به ویژگی‌های درونی و زیر بنایی آنها آگاه شویم (صابری، ۱۳۹۰).

به عقیده بعضی از محققان همچون جولیان راتر^۳ یکی از وجوه قابل مطالعه و مهم شخصیت بررسی مکان کنترل در افراد است به عقیده این محققان، افراد از نظر امکان کنترل یا بیرونی^۴ هستند یا درونی^۵. افرادی که از نظر مکان کنترل، بیرونی هستند دارای تصور فقدان کنترل بر سرنوشت خود بوده و معتقدند که آنچه برآنان می‌گذرد، حاصل عوامل بیرونی چون شانس، سرنوشت، افراد دیگر و نظایر آنهاست به عبارت دیگر، خود آنها در جریان زندگی خودشان نقش فعال ندارند افرادی دارای کنترل درونی، خود را حاکم بر سرنوشت خود می‌دانند و مسئولیت موفقیت‌ها و شکست‌های خود را به گردن می‌گیرند. درونی‌ها در جریان رفتارها بیشتر حالت مسلط و فعال دارند در حالی که بیرونی‌ها حالت منفعل و بیشتر غیر فعال از خود نشان می‌دهند. مکان کنترل درونی با واقع بینی، شناخت و منطقی بودن همراه است در حالی که مکان کنترل بیرونی، احساساتی بودن، عدم شناخت و غیر منطقی بودن در برابر حوادث و رویدادها یا علل رفتارهای را به همراه دارد (مرادی، ۱۳۹۰).

بسیاری از افراد گرایش یا علاقه بسیار شدیدی به موفقیت، آسایش و تأیید دارند به اعتقاد ایلس^۶ هر زمان که این علائق و گرایش‌ها به صورت نیازهای قطعی و جزمی درآید از لحاظ هیجانی و رفتاری به دردسر می‌افتیم مسلم است که همیشه اوقات با توفیق رو به رو نیستیم ایلس تحت تأثیر برخی از افکار فیلسوف قرن اول هجری اپیکتتوس^۷ قرار داشت این فیلسوف معتقد بود که این حوادث و رویدادها نیستند که موجب ناراحتی اضطراب می‌شوند بلکه چگونگی تلقی افراد از این رویدادها و حوادث است که موجب ناراحتی افراد می‌شود. تفکرات غیر منطقی به اشکال مختلف بروز می‌کنند بعضی آشکارند و بعضی نظر گریز به نظر ایلس (۱۹۷۸).

3. Julian Ratter.

4. external locus of control.

5. internal locus of control

6. Ellis.

7. Epictetus.

در انسان ها نوعی گرایش زیست شناسی^۸ برای تفکر غیر منطقی وجود دارد با اینکه ایس تأثیر محیط را بر نحوه اندیشه و تفکر تصدیق می کند بر این باور است که همه افراد با گرایشهای بسیار نیرومند کج اندیشه‌ای درباره علائق و اولویت‌های مهم خویش متولد می شوند ایس اضطراب و اختلالات عاطفی را نتیجه طرز تفکر غیر منطقی می داند به نظر او افکار و عواطف کنش‌های متفاوت و جداگانه نیستند از این رو تا زمانی که تفکر غیر منطقی ادامه دارد اختلالات عاطفی نیز به قوت خود باقی خواهند ماند به نظر ایس افرادی که خود را اسیر و گرفتار افکار غیر عقلانی خویش می کنند احتمالاً خود را در حالت احساس خشم، مقاومت و خصومت قرار می دهند. انسان به وسیله اشیاء خارجی مضطرب نمی شود بلکه نحوه تفکر و باور او و طریقه اسناد دادن آنها به عوامل و رویدادها موجب نگرانی و اضطراب وی می شود از این رو شناخت تفکرات افراد و اسناد دادن آنها به رویدادها در جهت کسب شخصیت سالم افراد و جلوگیری از اختلالات شخصیت ما را رهنمون می سازد (معمدی شارک ، ۱۳۸۶).

۱-۱ بیان مسئله

بنا به نظریه اسناد چگونگی ادراک و تفسیر فرد از علت های موفقیت و شکست خودش از تعیین کننده های اصلی انگیزش او به حساب می آیند نظریه پردازان اسناد فرض می کنند که افراد به طور طبیعی در جستجوی علت حوادث هستند به ویژه وقتی که پیامد مهم یا غیر متظره است بنابراین، دانشجویی که انتظار دارد در امتحان خوب عمل کند اما ضعیف عمل می کند سعی می کند برای پاسخ به این سوال که چرا در آن امتحان شکست خورده‌ام؟ اطلاعاتی را جستجو کند بر عکس دانشجویی که انتظار دارد در امتحان ضعیف عمل کند اما خوب عمل می کند ممکن است برای عملکرد خویش تبیینی را جستجو کند (یوسفی، ۱۳۸۰). بنا به نظر برنارد واینر^۹ علت هایی را که افراد برای شکست ها و موفقیت‌هایشان بر می گزینند دارای سه بعد است:

۱) مکان کنترل، موقعیت یا منبع علت موفقیت و شکست در رابطه با فرد (درونی یا بیرونی).

8. biological tendency.

9. Bernard Weiner.

۲) وضعیت پایداری، یعنی ثابت یا متغیر بودن علت های موفقیت و شکست (پایدار ناپایدار).
۳) کنترل پذیری ، یعنی در اختیار فرد قرار داشتن علت های موفقیت و شکست یا خارج از اختیار او بودن (قابل کنترل یا غیر قابل کنترل بودن) (سیف، ۱۳۷۹).

نظریه اسناد تا حدود زیادی مربوط به مسائل کاربردی ارزیابی شخصیت است روان شناسان درباره مراجعان خود اسنادهای بسیاری شکل می دهند در واقع فعالیتهای درمانی بیشتر به خاطر دست یابی به اهداف مراجعان است همچنین بینش دانشجویان به عنوان یک اسناد نحوه تفکر آنان در زمینه های آموزشی از اهمیت بسیاری برخوردار است برخی از دانشجویان اسنادهایی چون کفایت، شانس، دشواری و تکلیف شکل می دهند که پیامدهای منفی فراوانی در زمینه موفقیت شکست تحصیلی در پی دارد این اسناد ها عموماً بدون اینکه با دیگران در میان گذاشته شود گسترش می یابد زیرا تصور فرد این است که این افکار بد و شرم آورد است و یا اینکه چنین تلقی می کنند که دیگران چنین تجربه مشابهی نداشته اند این اسناد علت و معلولی غلط که من بی کفایت هستم من بد شانسم باعث می شود که در امور تحصیلی دچار مشکل شونم (سیامک نقش بندی و همکاران، ۱۳۸۸).

علاوه بر شناخت نحوه اسناد افراد بررسی شخصیت افراد و رابطه آن با طرز تفکر آنان یکی از مسائل مهمی است که ما را در جهت دست یابی به افراد کار آمد رهنمون می کند ارزیابی شخصیت زمینه دوره کاربرد روان شناسی در مورد مسائل دنیای عملی است. روان شناسان بالینی سعی می کنند با ارزیابی شخصیت درمان جویان خود اختلال ها را تشخیص دهند و بهترین روند درمان را تعیین کنند روان شناسان تربیتی شخصیت دانش آموزان و دانشجویان خود را که برای درمان به آنها ارجاع داده شده اند ارزیابی می کنند تا علت مشکلات یادگیری آنها را معلوم کنند. پیامدهای بسیاری که از تفکرات غیر منطقی ناشی می شوند علل اساسی مهمترین اختلالات هیجانی به شمار می آیند به اعتقاد الیس غالب مشکلات هیجانی افراد و رفتارهای وابسته به آن از هیجان ها ریشه می گیرند. برای کسب شخصیت سالم در افراد جوان دانشگاهی به عنوان یک قشر مهم تأثیر گذار لازم است با نحوه تفکر و طریقه اسناد دادن آنها به حوادث و رویدادها آشنا شویم تا از این طریق بتوانیم به یادگیری آنها در امر تحصیل کمک کنیم (نوروزی، ۱۳۸۹).

بنا به پیشینه مذکور سوالات پژوهش می توانند اینگونه مطرح شوند:

۱- سهم سبک های اسنادی در پیش بینی تفکر غیر منطقی به چه میزان است؟

۲- سهم ویژگی های شخصیتی در پیش بینی تفکر غیر منطقی به چه میزان است؟

۲-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش

از اهداف تعلیم و تربیت آماده کردن نوجوانان، جوانان و دانشجویان برای پذیرفتن و درک تحولات دنیای آینده است با وجود آن مهم ترین هدف شکوفا کردن کامل شخصیت نوجوانان و جوانان و پرورش ارزشهای متعالی و هدایت آن در بستر جامعه و فراهم کردن زمینه هایی برای سازگاری اجتماعی که قابل قبول اجتماع باشد براساس استعدادهای فطری برای همکاری کردن با دیگران در جهت دست یابی به هدفی مشخص است (کدیور، ۱۳۷۴). هر یک از مکاتب روان‌شناسی از زاویه‌ای معین به انسان می‌نگرند همچنین هریک از این مکاتب با وجود هم پوشی، شیوه‌ای مستقل برای خودشان دارند. تمام این مکاتب نظری به الگوی شخصیت سالم توجه دارند. اینکه افراد چگونه به علل رفتارهای خود و دیگران می‌نگرند از اهمیت بالایی برخوردار است انسان گرایش دارد از راه توسل به اسناد یا نسبت دادن امور به افراد یا اشیاء اطلاعاتی فراهم آورد این گونه اطلاعات به وسیله یک رشته قواعد به دست می‌آیند و رهنمودهای اسنادی از دیدگاه انگیزشی با اهمیت می‌باشند زیرا با باورها، هیجان‌ها و رفتارهای خاصی سر و کار پیدا می‌کنند. راتر^{۱۰} در جریان یک برنامه پژوهشی گسترده دریافت که برخی افراد معتقدند تقویت کننده‌ها به اعمال خودشان بستگی دارد در حالی که دیگران باور دارند که تقویت کننده‌ی آنها به وسیله دیگران و نیروهای بیرونی کنترل می‌شوند او این مفهوم را منبع کنترل^{۱۱} نامید افرادی که به صورت شخصیت‌های دارای منبع کنترل دورنی مشخص شده‌اند معتقدند تقویتی که دریافت می‌کنند تحت کنترل رفتارها و نگرشها خود آنان قرار دارد آنهایی که از شخصیت دارای منبع کنترل بیرونی برخوردارند تصور می‌کنند پاداش‌هایی که دریافت می‌کنند دیگران، سرنوشت یا شانس کنترل می‌کنند به عبارت دیگر، آنها متقاعد شده‌اند که در رابطه با نیروهای بیرونی ناتوان هستند (سید محمدی، ۱۳۸۶).

بنابه نظریه ایس افکار و باورهای فرد دارای دو بعد است افکار و عقاید منطقی و عقلانی^{۱۲} و افکار و عقاید غیر منطقی و غیر عقلانی^{۱۳}. بنا به نظریه ایس در حالتی که فرد تابع افکار و باورهای منطقی و عقلانی باشد با عواقب منطقی مواجه خواهد شد و شخصیت سالمی خواهد داشت و چنانچه فرد دچار

10. Rotter.

11. locus of control.

12. rational beliefs.

13. irrational beliefs.

افکار غیرمنطقی و غیر عقلانی باشند با عواقب غیر منطقی مواجه خواهد شد که در این حالت او فردی است مضطرب و غیر عادی که شخصیت ناسالمی دارد نحوه‌ی باورها و تفکرات افراد به چگونگی اسناد دادن مسائل در آنان ارتباط دارد نسبت دادن شکست به عللی که تحت کنترل فرد نیستند به رفتار ناسازگارانه که درماندگی آموخته شده خوانده می شود منجر می گردد. رفتار درماندگی آموخته شده در میان دانشجویان و افراد جوان در موقعیت های تحصیلی و پیشرفت مشاهده شده است این افراد در تکالیف درسی تلاش کمی از خود نشان می دهند و هنگامی که با تکالیف دشوار مواجه می شوند آنها را رها می کنند در موقعیت های پیشرفت، درماندگی آموخته شده وقتی به وجود می آید که افراد براین باور باشند که برای اجتناب از شکست هیچ راهی وجود ندارد معمولاً دانشجویان درمانده شکست را به توانایی پایین نسبت می دهند این اسناد اغلب از شکستهای پیاپی است اگر چه همه دانشجویان که شکست می خورند درماندگی آموخته شده را تجربه نمی کنند (استیپک، ۱۹۵۰. ترجمه حسن زاده، عموی، ۱۳۸۰).

برنامه های دگرگون سازی اسنادی^{۱۴} کوششی در این راه است که با تغییر دادن نگرش شاگردان سطح انگیزشی آنان را برای موفقیت بالا نگه دارد اگر بتوان در شاگردان این اعتقاد را به وجود آورد که ناکامی- های پیشین آنها بر اثر کم کاری و بی توجهی به درس بوده نه بی استعدادی مسلماً چنین برداشتی موجب می شود که این دسته از شاگردان ناموفق کوشش های بیشتری به کار برند پژوهشهای اندروز^{۱۵} (۱۹۷۸) نیز نشان داده اند که اگر ناکامی های شاگردان به کم کاری نسبت داده شوند کوشش و انتظار آنها برای موفقیت افزایش می یابد (پارسا، ۱۳۷۴).

ضرورت شناخت باورها و تفکرات دانشجویان و چگونگی تلقی آنان از این باورها و طریقه اسناد در آنان به رویداد ها و حوادث باعث می شود که آنان در زمینه های مختلف تحصیلی و پیشرفت در موقعیت موفقیت و کامیابی قرار گیرند و یا دچار ناکامی و درماندگی شوند و همچنین این طرز تلقی از نحوه افکار و نسبت دادن آنها به امور مختلف در جهت مثبت سبب برخورداری از عزت نفس بالا و خود پنداره مثبت در جهت منفی سبب اضطراب افسردگی و درماندگی آموخته شده و سبک شخصیت ناسالم خواهد شد. به اعتقاد ایس انسان ها از نیروی عظیمی برای اندیشیدن درباره تفکرات خویش و کاربرد روش های

14. attribution change programs.

15. Andrews.